

також критерії їхнього вибору. Окрім того, одержані результати дають змогу використовувати різні кількісні оцінки інноваційної складової технологічних процесів під час управління виробничо-господарською діяльністю підприємств промисловості, а також приймати більш обґрунтовані управлінські рішення у цій сфері.

Література

1. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент : учебн. пособие / И.Т. Балабанов. – СПб. : Питер, 2000. – 208 с.
2. Бандуров В.В. Анализ инновационного уровня производства в черной металлургии Украины / В.В. Бандуров // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Вип. 208. Т. II. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. – С. 354-363.
3. Буркинський Б.В. Инновационный уровень производства и конкурентоспособность черной металлургии Украины / Б. Буркинський, С. Савчук // Экономика Украины. – 2006. – № 4. – С. 4-15.
4. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент : [навчальний посібник] / О.В. Василенко, В.Г. Шматько. – К. : ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
6. Економіка й організація інноваційної діяльності : навчальний посібник / І. Циглик, С. Кропельницька, О. Мозіль, І. Ткачук. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 309 с.
7. Жежуха В.Й. Поняття інноваційності технологічних процесів машинобудівних підприємств / В.Й. Жежуха // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – № 657. – С. 380-388.
8. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: [навчальний посібник] / С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.
9. Оцінювання та регулювання інноваційної діяльності в умовах трансформацій машинобудівних підприємств : [монографія] / О.Є. Кузьмін, О.В. Князь, Л.В. Марчук, Н.В. Шуляр, Р.В. Шуляр. – Львів: Видавництво ПП «Вежа і Ко», 2009. – 172 с.
10. Савчук А.В. Теоретический основы анализа инновационных процессов в промышленности : монография / А.В. Савчук. – НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк, 2003. – 448 с.
11. Чайка В.В. Оценка и анализ динамики инновационного уровня производства в черной металлургии Украины / В.В. Чайка // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2006. – Вип. 221. – С. 110-123.
12. Чухрай Н. Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві: [підручник] / Н. Чухрай, Р. Патора. – К. : Кондор, 2006. – 398 с.

УДК 631.15

Ільків Л.А.,
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА СТРАТЕГІЯ ВИКОРИСТАННЯ

Постановка проблеми. Глобалізація економічного середовища, яка характеризується постійно зростаючим рівнем конкуренції, вимагає пошуку нових, більш ефективних методів господарювання, а також розробки та впровадження різноманітних інновацій, які зможуть забезпечити виживання підприємства в умовах конкурентної боротьби. Підприємства, що формують стратегічну поведінку на основі інноваційного підходу, мають більшу вірогідність зберегти й підвищити свою конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Тому з метою ефективного функціонування підприємств та забезпечення їх конкурентоспроможності необхідно якісно розвивати інноваційний потенціал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням інноваційної проблематики займалися багато вітчизняних вчених: Ю. Бажал, В. Бريدун, А. Гальчинський, Н. Гончарова, В. Гусев, Б. Данилишин, С. Кіреєв, В. Онищенко, В. Семиноженко та інші. Значний внесок у розвиток теорії інновацій здійснили зарубіжні дослідники: Р. Акофф, Л. Водачек та О. Водачкова, П. Друкер, Р. Фостер, Й. Шумпетер.

Проте існуюча інформація найчастіше носить суперечливий характер, досі існують протиріччя з питань визначення змісту інноваційного потенціалу і, як наслідок, розробки стратегії його використання в аграрному підприємстві. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напрямку дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності та визначення стратегії використання інноваційного потенціалу аграрного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найважливіших елементів концепції управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств є розробка його інноваційної політики, яка містить у собі важливі стратегічні й тактичні аспекти. Суть стратегічного планування являє собою можливість розробки та реалізації довгострокових інноваційних проектів і програм, що забезпечують максимально ефективне досягнення глобальних цілей аграрних підприємств. Заходи тактичного характеру покликані сприяти підвищенню якості продукції й ефективності виробництва, а також зміцненню інноваційного потенціалу підприємств, який є стратегічним критерієм результативності й ефективності їх функціонування [1].

Серед різних дослідників питань інноваційного розвитку не сформовано єдиної думки стосовно визначення поняття "інноваційний потенціал" [2; 3; 4]. Комплексною характеристикою спроможності підприємства до інноваційної діяльності є його інноваційний потенціал. У Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності» інноваційний потенціал визначається як сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей, необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки [5].

Взагалі, поняття «потенціал» означає здатність і готовність будь-якої організації здійснювати реалізацію інноваційного процесу.

Здатність представляє собою наявність і збалансованість структури існуючих на підприємстві ресурсів, необхідних для інноваційної діяльності, а саме: наявність висококваліфікованих спеціалістів-учених; наявність матеріально-технічної бази; забезпеченість науковою інформацією й інформацією про інновації та інноваційну діяльність у країні і за кордоном; наявність фінансових ресурсів, що забезпечують інноваційну діяльність у рамках довгострокової перспективи.

Готовність – це достатність потенціалу та існуючих ресурсів для здійснення інноваційної діяльності. Рівень готовності інноваційного потенціалу може бути визначений за допомогою низки параметрів, до яких належать: виробничий потенціал підприємства; рівень розвитку техніки порівняно зі світовим (технічний потенціал); характеристика тривалості життєвого циклу продукції, яку виготовляє підприємство; ступінь інтеграції різних підрозділів між собою; рівень централізації і децентралізації управління; можливість подальшого вдосконалення нововведень, появи на їх основі інших інновацій, а також їхнього поширення на нові сфери науково-практичної діяльності; рівень використання ефективних методів управління нововведеннями з позиції виходу кінцевого наукомісткого матеріального чи інтелектуального продукту; доступ до наукової інформації та інформації про інновації, патенти, винаходи, до міжнародних інформаційних каналів [6].

Від величини інноваційного потенціалу залежить вибір стратегії інноваційного розвитку. Тобто, якщо у підприємства є всі необхідні ресурси, воно має можливість діяти за стратегією лідера, розробляючи й впроваджуючи принципово нові або базисні інновації. Якщо ж інноваційні можливості обмежені, то необхідно їх нарощувати і обирати стратегію послідовника, тобто реалізовувати поліпшуючі технології.

Одним з найвагоміших факторів, що стримує інноваційну діяльність в нашій державі та розвиток вітчизняного інноваційного потенціалу, є відсутність попиту на вироблену в Україні наукомістку продукцію, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [7].

Формування інноваційної політики кожного підприємства на основі наявного інноваційного потенціалу потребує дуже ретельного вивчення ринку, тому що розробка і впровадження інновацій будуть виправдані лише за умови забезпечення власному товару конкурентних переваг на ринку. Обов'язковим елементом має стати чітко визначена мета інноваційної діяльності, оскільки конкретні способи та методи її досягнення допоможуть контролювати інноваційний процес, що само собою знівелює можливість хаотичного та неефективного використання наявного інноваційного потенціалу на підприємстві. Також необхідно гармонійно поєднувати нову інноваційну політику із раніше створеними виробничими логістичними ланцюгами, які є фундаментом та першоосновою виробництва.

Сьогодні при виборі тієї або іншої стратегії розробки й впровадження нових технологій недостатньо обмежуватися оцінкою й обліком факторів тільки інноваційної сфери. У цей час такий підхід є неефективним. Причиною тому є різке скорочення строку життя інновацій, що викликає підвищення інтенсивності появи на ринку все нових і нових товарів і послуг. Практично щоденне відновлення асортиментних рядів на окремих товарних ринках приводить до того, що інноваційні товари, або сьогоднішні новинки, назавтра такими не є. На їхню зміну приходять інші інновації. У виробництві за таких умов нові технології дуже швидко стають поточними або навіть застарілими продуктами. Тому сьогодні при розробці стратегій інноваційного розвитку й визначенні інноваційного

потенціалу підприємства варто оцінювати не тільки можливості інноваційної сфери, але й аналізувати достатність ресурсів для поточного виробництва інновацій. Мова йде про проблему одночасного фінансово-економічного забезпечення виробництва недавно створених інновацій, або існуючих продуктів, і розвитку нових [8].

Значення інноваційного потенціалу для забезпечення ефективності діяльності та конкурентоспроможності підприємства вимагає пошуку нових шляхів його формування і розвитку. Управління формуванням інноваційного потенціалу підприємства дозволить закласти фундамент його конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі.

Висновки з даного дослідження. Важливою складовою будь-якої інновації є інноваційний потенціал, тому кожному суб'єкту господарювання необхідно знати теоретичні основи, закономірності процесу формування, структуру, джерела зростання, методи оцінки й напрями ефективного використання такого потенціалу. Вільне володіння цими питаннями дасть змогу їм об'єктивно оцінювати свої можливості, розробляти нові напрями інноваційної діяльності, формувати ефективну стратегію інноваційного розвитку.

Забезпечувати здійснення інноваційної політики на підприємстві покликаний інноваційний потенціал як важливий елемент економічного потенціалу підприємства, який безумовно є стратегічним критерієм ефективності функціонування суб'єктів господарювання. Формування інноваційного потенціалу залежить від того, наскільки виробнича система підприємства готова сприйняти інновацію – визнання її у випадку, коли виробнича система заінтересована і підготовлена до впровадження або відторгнення, коли інновації вступають у протиріччя з інтересами підприємства, а виробнича система є не готовою до впровадження.

Таким чином, в найближчій перспективі врахування інноваційного чинника повинно бути однією з вирішальних умов подальшого розвитку суб'єктів господарювання в аграрній сфері. Зрозуміло, що сьогодні існує багато проблем, що заважають ефективному й якісному розвитку підприємств. Проте такий підхід дасть змогу поєднати ефективність інноваційної господарської діяльності підприємств аграрної сфери та підвищення їх інноваційного потенціалу, а отже, слугуватиме в досягненні стратегічних цілей підприємства.

Література

1. Гринько Т. Щодо інноваційного потенціалу як складової інноваційної активності підприємств / Т. Гринько // Економіст. – 2010. – № 2. – С. 56-58.
2. Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності : навч. посібник / М.А. Йохна, В.В. Стадник. – К. : Академія, 2005. – 400 с.
3. Гречан А.П. Теоретичні засади визначення інноваційного потенціалу підприємства / А.П. Гречан // Економіка та держава. – 2005. – № 7. – С. 34-37.
4. Богма О.С. Сутність інноваційного потенціалу підприємства / О.С. Богма // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 1(9). – С. 12-15
5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності. – Закон України від 5.12.2012 № 3715-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
6. Лаврук В.В. Формування інноваційної політики аграрних підприємств [Електронний ресурс] / В.В. Лаврук // Збірник наукових праць Уманського державного аграрного університету. Серія: Економіка. – Вип. 71. – Ч. 2. – Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1574>
7. Оленець А.Г. Формування й оцінка інноваційного потенціалу України [Електронний ресурс] / А.Г. Оленець // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2008. – Вип. IV. – Т. 1. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2008_4_1/12.pdf
8. Головатюк В.М. Вимірювання інноваційного потенціалу в контексті формування стратегії розвитку підприємства / В.М. Головатюк // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 1. – С. 102-111.